

SPLAV! - Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

Redakce: Anna Buchalová, Vojtěch Diatka, Jakub Freywald, Markéta Hájková, Antonín Handl, Eliška Churaňová, Zdeněk Ježek, Silvie Mítlenerová, Radek Ocelák, Jan Prokopius, Vít Prokopius, Tereza Šmejkalová, Tomáš Tkáč, Eva Ullrichová, Kateřina Veselovská

Vychází v Sobotce během 56. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 30. 6. do 7. 7. 2012.

Cena 15 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, Milady Horákové 123, 160 00 Praha 6, IČ 26674122.

splav.redakce@gmail.com

MK ČR E 15812

**SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK
ČÍSLO 7 / 6. 7. 2012 / ROČNÍK 14**

A bude líp?

Jak se festival pomalu blíží ke svému každoročnímu konci, na různých frontách se bilancuje. Organizátoři, účinkující i návštěvníci jistě přemítají, jestli bylo letos ve spojitelně menší horko, jestli jim chyběl tradiční velice originální projev Alfreda Strejčka a jestli si *Splav!* opět udržel svoji pověst buřičského plátku.

Budete se možná divit, ale na nás nostalgie a potřeba ohlížet se za uplynulými dny padá též. Jistě příjemnou změnou oproti loňsku a předšlým ročníkům byl poměrně velký podíl čtenářských reakcí a článků na jednotlivých číslech časopisu. Těší nás, že pouze nevíříte vzduch v kulóarech, ale že se skutečně necháte slyšet. Od toho tu konec konců jsme. Jak tedy samotný *Splav!* hodnotí vlastní průběh festivalu?

Jsmo upřímně rádi, že i přes veškeré inovace, které se pokusily narušit poklidné plynutí Sobotky v rytmu sušených květin, nám zůstaly tradice, které udržují sobotecký folklór v tom nejlepší slova smyslu: nedělní duchovní koncert byl hudební perlou, cukrárna objednala míša řezy opět pouze na víkend a generační spory nebyly definitivně vyřešeny, abychom si něco nechali také pro příští léta – od bývalých členů redakce stále posloucháme, jak je *Splav!* málo kritický, starší šrámkovci nás zastavují u snídaně a stýskají si, že máme málo úcty a ničemu nerozumíme. Studenti si sem tam povzdechnou, že tady vlastně vůbec nic nechápou, a jejich obavy zvláště poslední dobou sdílím.

A co nás v cílové rovině Šrámkovy Sobotky čeká? Velice zajímavým bodem je poněkud netradiční *(Z)hodnocení festivalu*, které regulérně vytištěno v oficiálních programech láká účastníky k veřejné debatě s organizátory nad právě proběhlým ročníkem, a především vyzývá k příspěví jednotlivců nápady do mlýna budoucnosti Sobotky. Doufejme, že se nezvrhne v bezpředmětné tlachání, ať už ve smyslu plácání se po ramenou, nebo házení špíny na druhé. Občas to totiž vypadá, že všichni zapomínají na smysl vzájemného setkávání a že český jazyk zde neslouží již k ničemu jinému, než jako nástroj k osočování a urážení všech, kteří mají jiný názor než já.

 Anna Buchalová
šéfredaktorka

Anketa

Dotazovaný: Bohdan Heblík

Po kolikáté jsi na Sobotce? Poprvé.

Jaké je tvé oblíbené slovo? Huběnka.

Které slovo nemáš rád? Jakoby.

Dopis, nebo e-mail? E-mail.

Jsi pravák, nebo levák? Pravák.

Co říkají o tvém rukopisu? Že mám nádherné R a trvá ho připravit.

Používáš dopisní papíry? Ne. Už jenom pohledy.

Posílal jsi spolužákům dětská psaníčka? Ano.

Obdržel jsi milostné vyznání v dopise? Ne.

Dostal jsi někdy anonym? Ano.

Kdy jsi naposledy poslal dopis poštou? Devět let zpátky.

Kdy jsi naposledy obdržel osobní dopis poštou? Devět let zpátky.

Nevadí ti olizovat prezidenta? Neolizuju prezidenta.

 Markéta Hájková
redaktorka

Milčina jazyková poradna

Vážená Milko,

mohla byste mi, prosím, objasnit používání slova „přehršle“? Chápu, že máte přehršle dotazů, ale doufám, že se mému dostane Vašeho vidu.

S uctivým pozdravením, Váš Míra Splávek

Milý Míro,

jelikož je jazyk český jazykem živým, dochází v něm často k přelévání významů. Občas se stane, že původní obsah přejde na opačnou stranu barikády. K tomu došlo v průběhu vývoje i u slova „přehršel“ či „přehršle“. Jedná se o starou objemovou jednotku z dob, kdy naši předkové manipulovali se sypkými látkami. Pokud nabrali například hrách do dvou spojených dlaní, byla to jedna hršle, tudíž relativně malé množství (i v případě přehršle – vrchovaté hršle). Za dnešní vyznění slova přehršle, tedy synonyma velkého množství, může nejspíš předpona „pře-“, automaticky evokující nadbytek. Věta „přehršle účastníků Šrámkovy Sobotky“ znamená postaru málo účastníků, ale v současnosti účastníků hodně. Vyberte si.

Vaše Milka

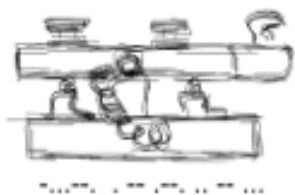
Plus minus

Plus: Bouře

Hromy! Blesky! Proudý vody! Tanec před kašnou! Skoky do kaluží! Oslnivé záblesky! Rozpoutané živly! Franklin a Diviš!

Minus: Bezproudí

Uzeninové hody redakce v kruhu na zemi, v ručnickových tógách, za svitu baterky a zvuků Tomášovy kytary. Nezapomenutelné chvíle, ale kdy a jak budeme sázet? A tisknout?

PROGRAM

10.00 sál spořitelny

Od zdvořilosti k nezdvořilosti v korespondenční komunikaci

Přednáška

Vstup zdarma

13.30 sál spořitelny

Prezentace nakladatelství Host a edice Česká knižnice

Knižní novinky

Vstup zdarma

15.00 zahrada Šrámkova domu

(Z)hodnocení festivalu

Veřejné hodnocení ročníku

Vstup zdarma

16.00 Muzeum Fráni Šrámka

Kressman Taylorová: Adresát neznámý

Poslech rozhlasové hry

Vstup zdarma

19.30 sál spořitelny

Večer dílen

Závěrečné vystoupení účastníků

Vstup zdarma

22.00 sál spořitelny

Učitelská dílna

Závěrečné vystoupení účastníků

Vstup zdarma

JÍDELNÍČEK

Snídaně

Houska, máslo, sýr, zelenina, čaj

Oběd

Kuřecí vývar s těstovinou

Vepřová kýta pečená po selsku, bramborové knedlíky, zelí kysané

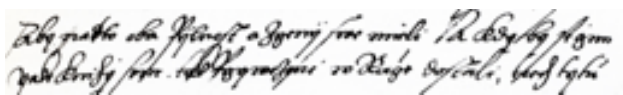
Večeře

Budapeštská pomazánka, zelenina, pečivo

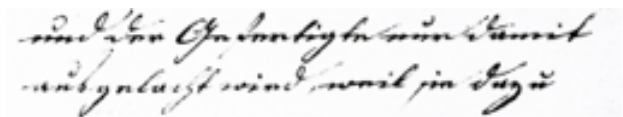
Z dějin latinského písma

V: Novogotické písmo

Zbývá poslední: vzdát čest písmu novogotickému, jež humanistickému konkurovalo po velkou část novověku, v českých zemích ve zbytcích do konce 19. století, v Německu až do zákazu nacistickými úřady v roce 1941.

Novogotická písma přímo navazují na typy gotické, nepoznamenána humanistickým despektem ke gotické kultuře. Potřeba častého a rychlého psaní se prohlubuje, a tak je písmo kreslené nadále vytlačováno na okraj psané produkce, do funkce písma zvýrazňovacího. Nejužívanějším psaným písmem je novogotická kurzíva neboli *kurent*, existuje samozřejmě také polokurzíva, jejíž standardizovanou podobou v německém prostředí je tzv. *kanzlei*. V zemích západní Evropy je novogotické písmo náchylnější k přijímání humanistických prvků a nekonkuruje humanistickému písmu tak dlouho jako v německých a českých zemích; např. v Anglii je jeho užívání zakázáno parlamentem v roce 1731.

Knihtisk přirozeně přebírá tvary písma kresleného: raným tiskům vládnou ještě typy gotické (textura a bastarda). Ty jsou pak v první polovině 16. století nahrazeny *šwabachem*. Oproti gotickým kresleným písmům se v novogotickém tisku samozřejmě velmi redukuje repertoár ligatur a zkratkových značek. V německých zemích je šwabach brzy vytlačen do pozice kontrastního písma *frakturou*, lomeným písmem vyšším a sevřenějším, které se vyhýbá obloukům důsledněji než šwabach, bližší relativně okrouhlé bastardě. V zemích českých je vztah těchto forem opačný: fraktura je zvýrazňovacím písmem oproti šwabachu, který je až do definitivního vymizení novogotického písma jeho základní tištěnou podobou. V běžné řeči se ovšem jako šwabach označuje i psaná novogotická kurzíva, tedy *kurent*. Obvyklou konotací tohoto termínu je nečitelnost, což je pochopitelné vzhledem k ústupu novogotického písma ze školní výuky během 20. století.

taková „mini cvičenička“. Drtivá většina si odsouhlasila koncept kratších cvičení. Nepíšeme nic většího, souvislejšího, ale zkusíme si cvičení na dialogy, na popis postavy, na začátky, na pointy, atd. Zkusíme také různé autorské polohy. Zadáni bývají buď úplně svazující, absolutně volná, nebo jen s jemně nastíněným prvkem inspirace. Každému totiž fantazie funguje jinak a je prospěšné osahat si různé postupy, nahlédnout ostatním do hlavy, vidět a zažít různé autorské přístupy. Toto považuji za velmi obohacující.

Máš nějakou radu, jak se snadno, rychle a pokud možno bez námahy stát dobrým spisovatelem? Z počtu návštěvníků dílny mám totiž pocit, že tato vize byla jedním z důvodů, proč se do dílny přihlásit.

Žádná taková rada neexistuje. Nebo já ji neznám. Účastníci jsou talentovaní a mají mé sympatie. Nepozoruji, že by měli přehnaně vysoké spisovatelské ambice. Dílna se prezentuje jako zážitková a prožitková.

Ted' mám nachystanou otázku z jiného soudku. Jak jsi spokojený s programem festivalu?

Jsem velmi spokojený. A především bych chtěl pochválit organizátory, jelikož jsem sám pořádal pár akcí menších rozměrů a vím, kolik je kolem toho práce. Jsem spokojený s ubytováním i stravou. Vše, až na pár drobností, funguje, jak má. Nevidím tu žádné větší zádrhly, což je skvělé a velmi příjemné.

Co bys vypíchnul jako nejlepší moment letošní Šrámkovky?

Pořád mám v sobě představení *Korespondence V + W*.

Čím se jinak živí absolvent Literární akademie Josefa Škvoreckého?

Učím na této akademii, dále též na Gymnáziu Jana Patočky v Praze, vyučuji tvůrčí psaní v jedné organizaci vzdělávající vrcholové manažery. Kromě toho cestuji po světě a na různých akcích vystupuji s pásmem cestopisných přednášek. Samozřejmě se občas vyskytnou i jednorázovější projekty. A nesmím opomenout ani vlastní tvorbu.

Můžou se letošní účastníci těšit na pokračování dílny tvůrčího psaní i v příštím roce?

Pozitivních ohlasů se mi dostává. Ničemu se v tomto ohledu nebráním a vše bude teprve v jednání.

Markéta Hájková

redaktorka

Rozhovor s Reném Nekudou

Jelikož jsi na Šrámkově Sobotce letos poprvé v roli lektora dílny tvůrčího psaní, chtěla jsem se zeptat na tvoje dojmy. Jaká byla tvá očekávání v porovnání s realitou?

Očekávání jsem neměl žádná. Realita je překvapující, fascinující. Užíváme si to. Mám radost, že nás to baví a že je každý den takhle brzo ráno schopno se sejít dvacet lidí kvůli psaní.

Jak bys popsal strukturu své dílny? Přihlásili se různorodí lidé?

První den jsem měl pocit, že většinu zájemců tvořily paní učitelky z EXODu. Teď už převažují studenti z recitačních dílen, tudíž vysokoškoláci. Až na tři výjimky samé ženy. A věkově je dílna též rozmanitá. Odvážím se rozmezí odhadnout na věk od osmnácti do šedesáti let.

V čem spatřuješ počáteční problém s naplněním kapacity dílny? Nezáměrem z řad účastníků, nebo v tom bylo něco jiného?

Oficiálně se dílna tvůrčího psaní vyhlásila na webových stránkách Šrámkovy Sobotky trochu pozdě. V podstatě ani ne pouhý měsíc před začátkem festivalu. A vyloženě jenom na moji dílnu se nepřihlásil téměř nikdo.

A není to frustrující?

Není, neboť jsem to měl od začátku postavené tak, že se bude jednat o doplňkový seminář, takovou aktivitu navíc. Ale tím, že jsme doplňková dílna, byl trochu problém s časem: abychom našli společný termín, kdy se budeme scházet. Každý lektor má jiný rytmus a lidi od Aleše Vrzáka, Libora Vacka, Hany Kofránkové a Věrky Slunéčkové zkoušejí recitace v jiný čas. Takže jsme to potřebovali časově nějak skloubit.

Zájem je očividně značný. Zafungovala tedy reklama zveřejněná ve *Splav!u*?

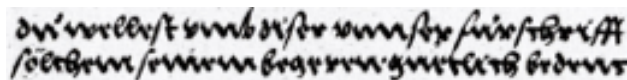
Ano. Díky *Splav!u*. Zajímalo by mě jenom, kdo dělal ilustraci? Zajímavé propojení kladiva a pera.

Obrázek je dílem našeho grafika Tondy. Když už jsme u *Splav!u*, máš pocit, že by redaktori potřebovali též kurz správného psaní?

Ne nezbytně, ale pro rozšíření obzorů určitě.

Mohl bys v kostce nastínit, čím se na kurzu zabýváte?

První den mě trochu zaskočil velký počet lidí, přišlo jich kolem třiceti. Takže jsem jim nabídnul dvě cesty, z nichž si mohli vybrat. První návrh zněl, že bychom celý týden pracovali na nějakém ucelenějším textu, například na povídce. (Každý jednotlivec by napsal svou povídku.) Druhou možností bylo, že se budeme bavit o psaní, literatuře a že si budeme zkoušet

Dějinný „vítěz“, co se týče latinského písma, byl odhalen již v díle minulém. Podle jména i původu je naše písmo písmem humanistickým. Tak si na to občas vzpomeňme.

Ilustrace: novogotická kurzíva (kurent) 16. a 19. století, novogotická polokurzíva („kanzlei“)

Zdroj:

Hledíková, Z., Kašpar, J., Ebelová, I.: *Paleografická čítanka*. (Textová část, Ukázky; 2 sv.). Praha: Karolinum, 2008.

Radek Ocelák
redaktor

Oslík s humánní tváří

Předposlední přednáška Šrámkovy Sobotky se místem ani časem konání nijak nelišila od svých předchůdkyň. Troufám si však říci, že svým obsahem a formou byla jedinečná velmi. Zasloužil se o to prof. PhDr. Viktor Viktora, CSc., jenž působí na pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni, a sobotecké posluchače obohatil o informace ze života básníka a spisovatele Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic.

Přednášející na nic zbytečně nečeká a ostrou, zároveň však srozumitelnou dikcí začíná spatra vysvětlovat středověké paradigma náhledu na korespondenci, které se pak postupně láme s příchodem renesance. Dopis se pomalu, ale jistě stává silně subjektivním vyjádřením vlastních citů; korespondence tak představuje neocenitelný zdroj při rozkrývání složitých osobností nastupujícího humanismu.

Viktor Viktora

Po půlhodině se zdá, že snad hlavním tématem přednášky je pochopení historického kontextu a především popis vzniku renesančního člověka. Není tomu ale tak. Když už se zdá, že se na hlavní osobu přednášky zapomnělo, vypíchne pan profesor nějaký význačný čin ze života Bohuslava Hasištejnského, který buď souhlasí, nebo kontrastuje s dobovým myšlením. Všechny tyto informace „okolo“ pomáhají k pochopení Hasištejnského osoby a doby, v níž žil a tvořil. Vše tedy vede ke všemu a těžiště přednášky se pomalu posunuje k Hasištejnského profesionálnímu životopisu. Padne zmínka o jeho významné knihovně, o opakovaně neúspěšné snaze zajistit si biskupské místo a konečně pak o jeho ambivalentním vztahu k Viktorinu Kornelovi ze Všehrd. Zpočátku přátelé se díky rozdílným názorům (Viktorin Kornel podporoval český humanismus a překládal knihy z latiny do češtiny, Hasištejnský byl však zapřísáhlý latinář a češtinou opovrhoval) postupně vzdalovali více a více, což pan profesor doložil četbou vzájemné korespondence.

Myslím si, že nikdo z publika neměl problém zapomenout na úděsnou teplotu v sále a všichni se rádi nechali unést působivým a naprosto věcným, přitom však velice informativním výkladem přednášejícího, příjemným exkurzem do historie české země na přelomu 15. a 16. století.

Tomáš Tkáč
redaktor

Mona Lisa zůstala doma

Dobře naladěná z první letošní rozhlasové hry jsem se nebojácně vydala i na druhou, ačkoliv anotace tentokrát trochu odrazovala a trochu nic neslibovala. V jednom opět zase horkém dni jsme se v příjemně chladném Městském divadle sešli k poslechu hry Rakušana Ernsta Jandla *Chroptění Mony Lisy*.

Jakub Kamberský už na začátku avizoval, že si vlastně sám není jistý, co to tady chce pouštět, o čem hra pojednává a jak ji publikum přijme. Načež zapnul čtyřicetiminutové drama pro jednoho herce, v tomto podání Pavla Kikinčuka, které ovšem obvykle slýchané divadelní řeči obsahovalo pramálo, respektive žádnou. Celých čtyřicet minut hry se skládá z opravdu úporného chroptění, šeptání, opakování slov, opakování zvuků, které se podobají slovům. Z recitování mírně pozměněné dětské básničky *Paci, paci, pacičky*, afektovaného přednesu několika milostných veršů, dvakrát opakovaného an-

Dílno se nesou v ryze francouzském duchu, tedy za absence jakýchkoliv pravidel, norem či doporučení. Jejich cílem je vlastně jen propagace frankofonie v zahraničí.

I přes výpadek proudu, silný déšť a další komplikace se v sále sešlo kolem čtyřiceti diváků, kteří čekali, zda a co se ten večer uskuteční. Když už bylo jasné, že elektrina přitékat nezačne, někteří členové souboru se chopili hudebních nástrojů a spustili improvizovaný koncert v podzemí. Za pomoci světlušek Jiřího Demla a Jana Smolky se na kraji podia vytvořila kapela ve složení kytara, klarinet, bicí z kýblů a akordeon, nad níž čněla zpěvačka Anna Rauschová.

Možná jsem jen starý romantický undergroundový pes, ale už dlouho jsem nezažil podobně intenzivní zážitek z hudby. Prostředí podobné atomovému krytu, světlo v podání čelovky a mobilního telefonu a k tomu francouzské chansony, prokládané českými písněmi stejného charakteru. Jen řekněte, jak na vás působí, když si představíte Montmartre, zapadající slunce, vůni tabáku, chuť červeného vína a podmanivou zpěvačku zpívající: *Vožerem se až nám slezou nehty / Bud' tě nechám, anebo mě nech ty*.

No dobře, přiznávám, že takhle napsané to vypadá spíše na hospodské povaleče z Malé Strany, ale vám, kdož jste nepřišli nebo odešli v průběhu jako ten nesympatický pán v černém, vám to stejně nikdo nezprostředkuje.

Paradoxně nakonec zase tolik nevadí, že se představení neuskutečnilo. Bytostným úkolem umění je totiž vyvolat estetický dojem a zanechat prázdné místo, které nutí diváka/čtenáře svou vlastní invencí jej dotvořit. Neumím si představit lepší prázdné místo než takové, které vznikne tím, že umělecké dílo vůbec není. V tom případě leť, tyrkysová vlaštovko, a vyříd' v teplých krajích mé pozdravení.

Zdeněk Ježek
redaktor

naznačovány „malými“ věcmi, tudíž i milým popisem.

Přicházející bouřka zdramatizovala večer, když začalo blikat osvětlení, jako kdyby k nám promlouval prozaikův duch. Hlasy obou předčítajících přidávaly na síle. Intonace se měnila v závislosti na přírodních jevech tak bravurně, že se zdálo, že nepřízeň počasí byla předem objednána. Autoři pořadu nevynechali žádné podstatné aspekty závěru umělceva života a vykreslili veškeré zákruty jeho rozpolcené duše.

Z celého večera jsem si odnášela povznášející pocit. Do doby, než si uvědomím, že jsem se zbláznila, se mám za všech okolností krásně. Síla pásma *Veliký smutný tulák: Korespondence Oty Pavla s jeho nejbližšími* zmanipulovala i počasí. Stříbrná řeka vody valící se po představení ulicemi šeptala: „Vy jste tichý blázen?“ Běžela jsem deštěm a smála se. Ota Pavel nám poslal zprávu: „Zatopím vás, abyste zmlkli jako mé milované ryby!“

Markéta Hájková
redaktorka

Je ne veux pas travailler

Čtvrteční desátá hodina večerní byla vyhrazena plzeňskému divadelnímu projektu *Ať tyrkysová vlaštovka plácá křídly do permíku*. Představení s velice slibným surrealistickým názvem však proběhlo v podobě poněkud redukované.

Již odpoledne se nad Sobotkou začaly stahovat mraky, které spolu s dusnem přinášely předzvěst blížící se bouřky. Kolem deváté večer už blesky létaly po obloze a brzy byla první polovina Sobotky bez proudu. To se ještě cynická splav!í redakce ve svém okně pochechtávala, zírājíc drze na zamračenou oblohu. Zanedlouho však black-out postihl i druhou polovinu města, bohužel včetně Městského divadla, kde se *Tyrkysová vlaštovka* měla uskutečnit. Vzhledem k tomu, že inscenace byla životně závislá na elektrickém proudu, bylo zřejmé, že nepřijde-li rychlý zásah ČEZu, pán s elektrocentrálou nebo zázrak, tak se hrát nebude. A přece se nakonec hrálo!

Nejprve však krátce k představení, které se neuskutečnilo. Již několik let probíhá v zemích, které jsou nějak spjaty s frankofonním prostředím, projekt zvaný *Karavana deseti slov*. Každý rok vybere francouzské ministerstvo kultury deset slov. Těmi se volně inspirují tvůrčí dílny v zemích, které jsou do projektu zapojeny, a na jejich základě vytvářejí divadelní, hudební či jiná představení.

glického popěvku *Happy Birthday* věnovaného Tonymu, jiných anglických větiček. V pozadí se hraje s efekty, hlas se různě křiví a tříští, něco produkuje protagonista sám, něčeho se ještě musí dosáhnout kouzlením s audiotechnikou. O Moně Lise až do konce nepadne slovo. Jestli visela na zdi, to jsme se neměli šanci dozvědět. Ačkoliv už šest dní sedím v redakci *Splav!u*, stále ještě si netoužím dělat patent na rozum. Každopádně se ale odmítám s *Chroptěním Mony Lisy* vypořádat takto: Ernst Jandl je geniální autor, do svého dramatu ukryl nejen nastínění, ale rovněž řešení tehdejších aktuálních i nadčasových problémů celé společnosti, využil k tomu zcela novátorských prostředků a kdo to nepochopil, je blbej. Ne. Přece jen už jsem přečetla docela dost knih, rozhlasovou hru slyšela nejednu a navštívila pěkných pár divadelních představení. Netvrdím, že všechna umělecká díla musí být vytvořena tak, aby je každý na sto procent pochopil. Trvám ale na tom, že by mělo být i v zájmu umělce, aby se hlavní téma, poselství, odkaz podařilo aspoň do nějaké míry předat recipientům. Ne aby část nepočteného auditoria usnula, část každou chvíli potichoučku nevěřičně odfrkovala a část se s pomocí mobilů, vlastních vlasů a kousků oblečení pokoušela vymyslet, jak se v příšeří během té tříčtvrtěhodiny zabavit.

Samozřejmě, například v poezii nebo i v hudbě mohou vzniknout kousky formalistní, zaměřené jen na vyvolání blíže neohrazeného dojmu, pocitu, osobní nálady. Zkoušeli jsme se o tom po skončení dramatu bavit. V někom probouzelo *Chroptění Mony Lisy* asociace zrodu, v někom asociace zániku, někdo z posluchačů dokonce popisoval vizi protobuněčného šlemu. Když došlo na rozbor díla z hlediska partnerských vztahů a jejich kvality, o kterém se podle jedné z návštěvnic ve hře jednalo, rozhodla jsem se opustit sál. Právě takovéto snahy nalézt v jakémkoli uměleckém díle biblické / freudovské / apokalyptické roviny podle mě přispívají k obecnému vnímání literární vědy a teatrologie jako nesrozumitelného plkání nad dávno zapomenutými díly.

Mělo být *Chroptění Mony Lisy* experimentem? Proč ne, v sedmdesátých letech mohlo být zajímavé tímto způsobem testovat meze tehdejší rozhlasové techniky. Pak bych ho ale v tomto kontextu také ponechala a nevnášela jej do programu Šrámkovy Sobotky, která se přece jen neprezentuje jako festival určený pro rozhlasové a divadelní odborníky. Nelze se totiž divit, že naprostá majorita posluchačstva si udělá

o *Chroptění Mony Lisý* obrázek typu „hrozně, hrozně divný“ a Pavel Kikinčuk si hlasivky vychrchlal více méně zbytečně.

Silvie Mitlenerová

redaktorka

Recitace a výrazné čtení jako metoda literární výchovy

Včera jsem navštívila cosi, co bylo v programu zřejmě nedopatřením uvedeno jako dílna. Tedy: v tištěném programu to ani nebylo, stejně jako předcházející dílna sítotisková, nicméně šeptanda zřejmě zafungovala a podpultová akce nakonec vykazala velmi slušnou účast. V anotaci na internetu lektorka Ladislava Lederbuchová slibovala následující: „Recitace a výrazné čtení budou představeny jako efektivní složka procesu didaktické interpretace textu. Účastníci této jednorázové dílny si v praktických ukázkách osvojí, jak metodicky pracovat se zvukovým potenciálem uměleckého textu, jak výrazné čtení žáka užívat jako nástroj pro rozvoj estetického vnímání obsahu textu a pochopení jeho významové výstavby.“

Nemohu tvrdit, že si účastníci tyto poznatky a zkušenosti neodnesli. Metoda „ozvučení textu“ byla prezentována přehledně, plynulým a kultivovaným projevem, a ilustrována pomocí stejného handoutu přetékačím textovými ukázkami. Přítomní pedagogové působili převážně zaujatě (přinejmenším neodcházeli) a určitě mohou nabyté znalosti využít v praxi. Překvapuje mne ovšem, že paní docentka, doktorka pedagogiky a kandidátka věd prezentovala jako dílnu (workshop) akci, na níž mluvila z 93% sama (počítám v to i pět minut dotazů), přičemž vlastní aktivitu účastníků představovaly asi dvě věty přímé řeči z Trnkovy *Zahrady* a odpovědi na jednu otázku do pléna, položenou víceméně tak, že předpokládala souhlas. Domnívám se, že používání 1. osoby plurálu („teď bychom se podívali na toho vypravěče-reflektora“) a četných „ano“ a „žejo“ v ryze přednáškovém výkladu ještě není naplněním formátu, který např. Wikipedie charakterizuje takto: „Forma vzdělávací aktivity, při které lektor připraví program tak, aby prostřednictvím různých technik účastníci pomocí vlastních zkušeností a znalostí došli k výstupu, který je pro ně užitečný a využitelný v jejich další praxi [...] lektor je při tom většinou v roli moderátora, facilitátora.“ Naše lektorka pouze ob-

cit pro dynamiku vyprávění, zdrželi se jakýchkoli zbytečných pauz mezi jednotlivými dopisy a bloky a musím říct, že ani jeden z přednesených textů nepůsobil dojmem nadbytečnosti. V závěrečných textech se možná objevilo víc sentimentu, než by bylo nezbytně nutné, ale vzhledem k tomu, že většina večera proběhla (zvážíme-li, že jeho tématem byl vlastně souboj se smrtí) až překvapivě civilně, ani tohle nepůsobil nadbytečně. Pro mne osobně bylo toto pásmo jedním ze silných zážitků letošního festivalu.

Vít Prokopius

redaktor

Seance s duší

Velký vodní tulák a moudrý blázen Ota Pavel včera večer navštívil Sobotku v podobě téměř esoterické. Vedro, které všechny dusilo, bylo během pořadu rozehnáno blesky dělicími nebe vedví. Jako rapsodie o dvou typech dávání, kdy jednou dáváme, abychom brali, a jednou dáváme pro radost, se před zraky a hlavně sluchem návštěvníků nostalgicky rozezněl příběh o velkých vzestupech a pádech jednoho z nejoblíbenějších českých autorů.

Po pohádkovém úvodu a prvních tónech klavíru, za který usedla Věra Müllerová, počal Jaroslav Someš svým medovým hlasem přibližovat překážky nastražené životním údělem literátovým. Po boku mu stál a intuitivně s přehledem sekundoval Jiří Hlobil, předčítající v mnoha rolích a rovinách, nejčastěji se převtěloval do bratrů Jiřího nebo Huga.

Místy vystřídal mluvené slovo hudba. Tři osoby na jevišti ovšem nefungovaly příliš komplexně. Středobodem se stali dva řečníci; složka hudbní pak pouhým podbarvením, které sice jemně akcentovalo melancholii prostupující prostředím sálu, ale bylo bohatě předčeno suggestivním řečnickým projevem. Navzdory mrazivým i hřejivým prožitkům tryskajícím skrz ústa recitátorů neměl člověk pocit, že se ocitl za hranicí sentimentu. Napomohlo tomu výborně sestavené pásmo textů, které přitáhlo pevně oteže a zaručilo důstojné předání zprávy o rybích a jiných láskách Oty Pavla.

S počtem záchvatů maniodepresivní psychózy spisovatelův život akceleroval, což se promítlo i do korespondence, kterou Pavel udržoval se svou rodinou a nejbližším přítelem Arnoštem Lustigem. Jednotlivé dopisy sestavovaly mozaiku babího léta jeho života. Lidské touhy jsou

především Arnošta Lustiga. Pásmo bylo připraveno a předneseno dvojicí prvotřídních recitátorů, Jaroslavem Somešem a Jiřím Hlobilem; o hudební předěly se postarala paní Věra Müllerová s úryvky tvorby Clauda Debussyho. Pásmo se nesoustředilo přímo na literární dílo Oty Pavla – smyslem bylo zejména přiblížit ho jako člověka stíženého silnou maniodepresivní psychózou, která mu ničí život a brání mu v práci, na druhou stranu je mu však zdrojem poznání, které je ostatním lidem uzavřeno.

Pásmo bylo sestaveno v podstatě chronologicky a sledovalo Otu Pavla od dob dospívání, kdy se rozhodl pro dráhu spisovatele a podporován Arnoštem Lustigem se pustil do studia tohoto řemesla, přes osudné propuknutí bipolární poruchy ve věku 34 let po zimní olympiádě v Innsbrucku, až k životu poté. Z prezentované korespondence jsme se dozvídali, jak útrpná pro Otu Pavla byla období strávená pod vlivem otupujících léků v nemocnici a jak ho při životě udržovala potřeba zpracovat jako spisovatel některá témata dřív, než toho přestane být schopen; samozřejmě nebylo možné vyhnout se též tématu pomýšlení na sebevraždu. V prvních letech se ještě objevovaly momenty, kdy se spisovatelův zdravotní stav zlepšil, kdy mohl opustit zdi léčebny a vydat se zase chytat ryby, kterážto činnost byla pro něj obrazem osvobození od všech závazků a povinností. S přibývajícím věkem a s postupující chorobou, která s sebou nesla problémy nejen psychické, ale i fyzické, však převažují témata zklamání ze světa a lidí a vzteku, že zrovna jeho život musel být takhle omezen. Navíc psaní, kterému se Ota Pavel věnoval, kdykoli to bylo možné (ostatně většinu svého díla sepsal až v této době), mu prý sice po duševní stránce pomáhalo, ale po té tělesné ho přímo ničilo. Sám ve svých dopisech přiznává, že díky své nemoci začal některé problémy vnímat úplně jinak a hlouběji; lze předpokládat, že bez této zkušenosti by jeho literární tvorba nedosáhla všech svých kvalit. Tatóž nemoc jej však dlouhá léta strašlivě týrala a nakonec umožila k smrti.

Celý pořad byl bravurně připraven i proveden. Na rozdíl od mnoha jiných programů letošního festivalu není co recitátorům vytknout z hlediska techniky ani procítěnosti přednesu; rovněž hudební složku, která jednotlivé tematické bloky oddělovala, hodnotím velice kladně. Chvillemi jsem se obával, zda nakonec nebude pásmo příliš dlouhé – přece jen jsou u tohoto typu pořadu kladeny poměrně vysoké nároky na divákovu pozornost. Oba recitátoři však prokázali velký

široce probrala konkrétní postupy vhodné pro jednotlivé úryvky z handoutu – jak texty, tak metodiku lze ovšem najít i v její vlastní čítance *Literatura ve škole*. Jaký rozdíl např. oproti dílně Ondřeje Hausenblase, které jsem se zde před několika lety zúčastnila rovněž!

Ladislava Lederbuchová

Poměrně silně na mě zapůsobil také despekt, s nímž lektorka soustavně hovořila o žácích a jejich (ne)schopnosti porozumět různým vrstvám literárního textu. Možná jen postrádám odhad daný léty odslouženými za katedrou, ale výklad s neustálou anticipací toho či onoho problému na straně žáků ve mně vyvolával velmi nepříjemnou představu učitele, jenž dětem spíše „shora“ nutí svůj styl práce a své závěry, než aby se jim pokoušel „zdola“ porozumět, ocenit jejich vlastní vidění světa a jemně je vést hlouběji do světa literatury. V tomto kontextu mě překvapilo rovněž závěrečné doznání docentky Lederbuchové, podle nějž nemá k přednesené metodě žádnou zpětnou vazbu v podobě zkušeností z toho, jak probíhá její uplatňování ve výuce.

A málem bych zapomněla: nesedíte si na bílé plastové židle, mohou se pod vámi rozpadnout.

Tereza Šmejkalová
redaktorka

**No jo, chlapče, ale kdo nevěří
ve světýlka, tak je nikdy neuvidí!**

Čtvrteční autorské čtení se nemohlo přesunout na lepší místo než na Šolcův statek – do stínu krásného starého ořešáku, který příjemně chránil před parnem. Lavičky na zahradě se brzy zaplnily, nejlépe ale zřejmě udělali ti, kteří si sedli nebo lehli přímo do trávy.

Na čí autorské čtení že se to vlastně sešli? Na zápraží Šolcova statku už seděl Josef Hrubý, básník z Černětic na Strakonicku, žijící v současné

době v Plzni. Autor je plodný a oceňovaný, mezi jeho nejvýznamnější úspěchy patří dvojnásobné držitelství ceny B. Polana za básnickou sbírku nebo cena Magnesia Litera za sbírku *Otylé ach*. Kromě literární činnosti se věnuje také výtvarné tvorbě, která je podle jeho slov mnohem bezprostřednější. Není tedy divu, že sbírky Josefa Hrubého vycházejí často jako bibliofilie, doplněné výtvarnou tvorbou jemu blízkých umělců, jako například J. Hausnera.

Autor, „Hrubý s jemným hlasem“, byl příjemně uveden životopisným a tvůrčím medailonkem a mohl se ujmout slova. Ke Šrámkovi a rovněž Šrámkově Sobotce má vřelý vztah, účastnil se v roce 1957 druhého ročníku. Konečně se básník dostal k tématu lyriky, své hlavní lásky. A nyní nevím, o kolik z jeho milé řeči se s vámi mám dělit. Těm, kteří je vyslechli na místě, budou umělcova silná slova myslím ještě dlouho ležet v hlavě. Musím ale bohužel říci, že na čtení se dostavilo spíše starší posluchačstvo Šrámkovy Sobotky, což je velká škoda, protože nastíněné myšlenky měly co říci i mladým: mluvil zejména o svém setkání s poezií, svém zapálení – a měl sám velkou sílu zapalovat. Kde jste byli, účastníci studentských dílen... a vlastně i vy, splav!áci? Myslím si, že by měl Josef Hrubý uvažovat o tom, že své úvahy o poezii jednou vydá – včera zazněly tři drobné příběhy důstojného, zasněného staršího pána, které toho ovšem neřekly zdaleka málo. Nechci je tady ale nemotorně zprostředkovávat.

Josef Hrubý (vpravo) a Jiří Hlobil

V hlavní části programu pak samozřejmě zazněla básnickova tvorba, a to hlavně z oceněné sbírky *Otylé ach*. Hrubého verše jsou lakonické a zároveň květnaté, invenční, vtipné, sladké, každodenní, nevšední. Tón a sdělení textů se v rámci sbírky poměrně lišily: hned tu bylo stěžující si ach, hned snové rozplývání, hned drzý popěvek. Většina básní jen s úžasem oslavovala kouzlo okamžiku: artistu míjejícího hrazdu,

mladou dívku, která se vyčůrala a znovu nasadila sukni... Jak to zmínil sám umělec, lyrika je pro něj cesta, jak konzervovat a reprodukovat nějakou emoci, kterou by už sám život nikdy nezopakoval – znásobuje tedy naši vnímavost a prožitky. Básník naléhavě nabádal publikum, aby se i dnes dovedlo zastavit a snít. Umět vidět zázraky. Na něco se těšit.

Přestože jsme se nalézali na autorském čtení, většinu textů jsme slyšeli v podání Hany Kofránkové. Držela knihu sice poprvé v ruce a básně vybírala víceméně náhodně, ale její přednes byl poutavý a příjemný – sám autor jí složil velkou poklonu. Bohužel už nemohu zůstat takto pochvalná, co se týče celkového dojmu ze čtení paní Kofránkové. Ačkoli básně přečetla působivě, mezi jednotlivými čteními to byla opět ta hovorná žena, která narušovala křehkou a vznešenou atmosféru ostře kontrastujícími jadrnými poznámkami typu „Tudle je taky krásný“, nebo hůře „Konečně jsem to našla, há“ a „Nečas, to mi znělo jako docela aktuální“.

Snad z důvodu údajné trémy přečetl Josef Hrubý sám pouze několik básní. Výbornou kompenzací byl ovšem nečekaný bonus na závěr v podobě úryvků z nově chystané knihy, tentokrát sbírky zejména milostné lyriky. I v tomto novém tématu byl v básních patrný autorský styl: vynalézavý, hravý, snažící se nechat zmrznout na rtech úsměv, který tam vyloudila milovaná žena – když se jen tak otočila od plotny. Závěrečnou báseň přednesl Josef Hrubý opět sám, byla v ní patrná velmi silná vazba na rodný kraj, kořeny, rodinu – těm všem složil autor nádherný hold, který vzal dech také publiku. Konec programu se bohužel nevyhnutelně přiblížil. Všechny sbírky *Otylé ach* připravené k prodeji byly už dávno rozebrané, a tak spisovatel uzavřel odpoledne dalším podnětným slovem. Nezapomeňte, že když si s přítelem vyměníte jablka, zůstane vám každému jedno. Když si ale vyměníte myšlenky, každý bude mít dvě.

Eva Ullrichová
redaktorka

Velká pocta velkému člověku

Včerejší večer v sále spořitelny byl věnován památce Oty Pavla, bezesporu jednoho z největších českých spisovatelů druhé poloviny dvacátého století, byť dnes často opomíjeného. Jádrem literárního pásma byla spisovatelova korespondence s bratry Jiřím a Hugem, kterou doplnily vzpomínkové texty dalších spisovatelů,